

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio). Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Merivirta, M. 2021. Monipuolinen opiskelijakanta haastaa AMKin uraohjauksen – tarkastelussa tradenomiopiskelijoiden urapolku. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (1).

URL: <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=d0563ab3-f559-4e02-b0bc-91b327260b35>

Monipuolinen opiskelijakanta haastaa AMK:n uraohjauksen – tarkastelussa tradenomiopiskelijoiden urapolku

Minttu Merivirta, FM, medianomi (AMK), lehtori, Digitaaliset ratkaisut, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: toimijuus, asiantuntijuus, uraohjaus, osaamisen kehittäminen, urapolku, tradenomi

Ammattikorkeakoulutuksen tavoitteena on antaa työelämälähtöistä opetusta, joka valmentaa opiskelijoita ammatillisiin asiantuntijatehtäviin (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 4 §). Asiantuntijuus ei kuitenkaan synny pelkästään opiskelun kautta, vaan se koostuu opiskelijan monipuolisesta oman osaamisen kehittämisestä sekä koulutuksessa että työelämässä (ks. esim. Tynjälä 2010). Aktiivisen toimijuuden vaatimus on läsnä jokaisen ihmisen arjessa, joten se on korostunut myös aikuisuuden ja aikuiskasvatuksen kentillä (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011b, 9). Toimijuus rakentuu tilanteissa ja vuorovaikutuksessa (Ojala, Palmu & Saarinen 2009, 15, 26–27), ja vaikka työelämä on jatkuvassa muutoksessa, niin nuorilta ja aikuisilta odotetaan toimijuutta, johon liittyy määrätietoinen näkemys oman urapolun rakentamisesta (Eteläpelto ym. 2011b, 9). Korkeakouluopinnoissa toimijuuden teemaan liittyy myös se, miten opiskelijat määrittelevät ja käsittävät oman ammatillisen asiantuntijuutensa kehittymisen opintojen aikana sekä miten he kokevat pystyvänsä rakentamaan urapolkuaan.

Toimijuudella voidaan tarkoittaa useita asioita tai sitä voidaan lähestyä monista näkökulmista (ks. esim. Eteläpelto ym. 2011b, 11), mutta omassa kasvatustieteen proseminaaritutkimuksessani tulkitsin toimijuuden käsitteen korkeakouluopiskelijan mahdollisuudeksi vaikuttaa omaan ammatilliseen asiantuntijuuteensa sekä urapolkuunsa aktiivisesti. Tavoitteenani oli selvittää, miten aktiivinen toimijuus näkyy Lapin ammattikorkeakoulun Kemi-Tornion kampuksen liiketalouden opiskelijoiden ammatillisen asiantuntijuuden ja urapolun rakentamisessa. Kiinnostukseni kohdistui siihen, 1) minkälaisia henkilökohtaisia kokemuksia opiskelijoilla on työelämämahdollisuuksista ja oman ammatillisen asiantuntijuuden kehittämisestä, 2) näkyykö tämä opintojen aikaisessa

aktiivisessa toimijuudessa ja 3) minkäläinen rooli opinnäytetyöllä on oman urapolun rakentamisessa sekä oman osaamisen ja asiantuntijuuden osoittamisessa. Tutkimukseni lähtökohta oli, ettei asiantuntijuus kuitenkaan synny pelkästään opiskelun kautta, vaan se vaatii ammatillisen asiantuntijuuden ja urapolun tietoista rakentamista ja aktiivista toimijuutta jo opintojen alusta alkaen aina työelämään asti.

Joka vuosi Suomessa valmistuu tradenomiksi noin 5000 opiskelijaa (Tradenomiliitto TRAL 2020b). Suurin osa tradenomeista työllistyy yksityiselle sektorille moninaisiin työelämän asiantuntijatehtäviin, ja työttömyysaste on viisi prosenttia (Tradenomiliitto TRAL 2020a). Valitun koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehdolla voi olla merkitystä oman ammatillisen urapolun suunnittelussa ja rakentamisessa kohti asiantuntijatehtäviä. Tradenomien koulutusohjelmiin voi kuulua suuntautumisvaihtoehdon ja muiden painotuksien mukaan muun muassa markkinointia, johtamista tai talousharjoittelua (Tradenomiliitto TRAL 2020b). Esimerkiksi vuoden 2020 osalta Lapin AMKin Kemi-Tornion kampuksen liiketalouden koulutuksissa on suuntautumisvaihtoehdot ”Digitaalinen myynti ja markkinointi” (päiväopinnot) ja ”Johtaminen muuttuvassa toimintaympäristössä” (verkko-opinnot). Koulutuskuvauksessa painotetaan opiskelijan mahdollisuutta perehtyä kansainvälistyvään ja digitalisoituvaan liiketoimintaan ja uusiin liiketoimintamalleihin. (Lapin AMK 2020.) Suuntautumisvaihtoehdot ja koulutuskuvaukset antavat viitteitä tradenomin työkentän laajuudesta, mutta voi olla, etteivät ne anna opiskelijalle kovin selkeää kuvaa konkreettisista työtehtävistä ja siten siis potentiaalisista urapoluista.

Ammattikorkeakoululain (932/2014, 4 §) mukaisesti ammattikorkeakoulujen tehtävänä on tarjota tukea opiskelijan ammatilliseen kasvuun ja opetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Opintojensa loppuvaiheessa opiskelija osoittaa ammatillisen asiantuntijuutensa työelämälähtöisellä opinnäytetyöllä. Koulutuksissamme onkin viime vuosina aktiivisesti kehitetty juuri opinnäytetyöprosessia siten, että se parhaiten tukisi opiskelijan ammatillista kehittymistä. Laadullisen tapaustutkimukseni tavoitteena oli selvittää Lapin ammattikorkeakoulun Kemi-Tornion kampuksen liiketalouden opiskelijoiden henkilökohtaisia näkemyksiä ja kokemuksia omasta toimijuudesta ja ammatillisen asiantuntijuuden kehittymisestä. Kiinnostukseni kohteena oli erityisesti opiskelijan oma aktiivinen toimijuus ja sen merkitys ammatillisen asiantuntijuuden kehittämisessä ja oman urapolun suunnittelussa opintojen aikana. (Merivirta 2020.)

Tutkimus toteutettiin laadullisena tapaustutkimuksena, jossa aineisto hankittiin pääosin yksilöhaastattelujen kautta. Tutkimuksen osallistajat valittiin siten, että he kaikki olivat liiketalouden opiskelijoita, jotka olivat aloittaneet opinnäytetyöprosessinsa vuoden 2020 alussa. Tutkimukseni kohdistui pelkästään liiketalouden opiskelijoihin, jotta tutkimuskohteena olevan ryhmän työelämämahdollisuudet olisivat melko samankaltaisia. (Merivirta 2020.) Tutkimusjoukkoa yhdisti se, ettei tutkinto johda professioammattiin, jolloin sekä toimijuuden että urapolun tietoisien rakentamisen merkitys korostuu ammatillisen asiantuntijuuden näkökulmasta.

Toimijuus ja asiantuntijuuden rakentuminen

Toimijuuden käsite voidaan tulkita monella tavalla. Esimerkiksi sosiaalitieteissä se on nähty yksilön ja yhteiskunnan välisenä suhteena, eli keskusteluissa on korostunut se, missä määrin yksilön omat valinnat ohjaavat tämän toimintaa verrattuna sosiaaliin, taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin normeihin (Eteläpelto ym. 2011b, 18). Toimijuutta voidaan kuvata aktiivisena osallistumisena ympäröivään maailmaan, eli se on kykyä tehdä päätöksiä itsenäisesti, harkitusti ja perustellen (Timonen 2012, 323–324). Toimijuuden käsite antaa siten perusteita ymmärtää ihmisten oman elämän hallintaa (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011a, 357).

Myös asiantuntijuus on terminä laaja-alainen ja monitulkintainen, ja sitä voidaan tarkastella esimerkiksi kolmesta näkökulmasta: tiedon hankintana, sosiaalisena osallistumisena tai tiedon luomisena (Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä 2010, 13). Tynjälän (2010, 83) mukaan ammatillinen asiantuntijuus koostuu 1) teoreettisesta tai käsitteellisestä tiedosta, 2) käytännöllisestä tai kokemuksellisesta tiedosta, 3) toiminnan säätelyä koskevasta tiedosta tai itsesäätelystä ja 4) sosiokulttuurisesta tiedosta. Karkeasti jaoteltuna voitaisiin ajatella, että AMK-opiskelijat saavat teoreettista tietoa koulussa suoritetuilla opintojaksoilla ja käytännöllistä tietoa esimerkiksi työelämälähtöisten oppimisprojektien sekä varsinkin opintoihin kuuluvan työharjoittelun ja opinnäytetyön kautta. Tynjälä (2010, 83–84) määrittelee teoreettisen tiedon juuri yleispäteväksi, muodolliseksi tiedoksi, kun taas käytännöllinen tieto syntyy kokemuksen ja tekemisen kautta. Hän huomauttaa, että käytännön tieto on monesti ikään kuin ”hiljaista tietoa”, jonka eksplisiittiseksi tekeminen puolestaan vaatii asiantuntijalta itsesäätelytietoa eli oman toiminnan ohjaamista.

Pelkkä teoreettinen tieto ei siis anna valmiuksia opiskelijalle olla ammatillinen asiantuntija, vaan tarvitaan myös työelämän kokemuksia sekä onnistumisia ja ymmärrystä siitä, miten omaa asiantuntijuutta voi työelämässä rakentaa. Myös Paloniemi, Rasku-Puttonen ja Tynjälä (2010, 14–15) ovat esitelleet Dreyfusin ja Dreyfusin (1986) mallin mukaisesti asiantuntijuuden kehittymisen viisi vaihetta, jotka ovat aloittelija, edistynyt aloittelija, pätevä ongelmanratkaisija, taitava suorittaja ja asiantuntija.

Siinä missä aloittelija pystyy ratkaisemaan ongelmia annettujen ohjeiden avulla, asiantuntija toimii harjaantuneen ymmärryksensä ja kokemuksensa perusteella ottaen huomioon tilannetekijät ja ennakoiden tulevaisuuden kehityskulkuja (Paloniemi ym. 2010, 14–15, Dreyfus & Dreyfusin 1986 mukaan). Jotta opiskelijalla on mahdollisuus rakentaa ammattikorkeakouluopintojensa aikana omaa ammatillista asiantuntijuuttaan sekä urapolkuaan, tulee hänellä olla selkeä kuva omasta työelämätaivoitteestaan. Ammattikorkeakouluopiskelijalle tarkoituksenmukaisten valintojen tekeminen voi konkretisoida ensimmäisen kerran vasta siinä vaiheessa, kun hän alkaa pohtia työharjoittelupaikkaa ja sitä myöten ehkä myös opinnäytetyönsä tutkimusaihetta. Varsinkin näissä opintojen vaiheissa opiskelijalla on mahdollisuus tietoisesti rakentaa omaa ammatillista asiantuntijuuttaan valitsemaansa suuntaan. Vuonna 2017 tutkintoon johtavan koulutuksen osallistumisen syinä mainittiin muun muassa tietojen ja taitojen kehittäminen itseä kiinnostavasta aiheesta, uranäkymien kehittäminen ja paremmat työelämämahdollisuudet (Niemi & Ruuskanen 2018, 122). Edellä mainitut näkökulmat voivat näkyä esimerkiksi siinä, miten opiskelija sitoutuu opintoihinsa ja ottaa aktiivisen toimijan roolin oman ammatillisen asiantuntijuutensa kehittäjänä. Aktiivinen toimijuus voi näin ollen parhaimmillaan tukea urapolun suunnittelua ja työelämälähtöistä ammatillisen asiantuntijuuden rakentamista.

Esimerkiksi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt voivat olla muodoltaan, sisällöltään ja jopa tavoitteiltaan hyvin heterogeenisiä. Opinnäytetyön ohjauksessa korostuu opiskelijan itse toteuttama prosessi, eli tarkoituksena on varsinaisen substanssin lisäksi oppia ongelmanratkaisuprosessia. Jokaisen opiskelijan tutkimusprosessi on yksilöllinen, mutta yhteisenä piirteenä on, että tähän prosessiin kuuluu yleensä kolme eri osapuolta: opiskelija, ohjaaja ja työelämä. (Jolkkonen 2007, 12–13.) Jotta voidaan taata opiskelijalle monipuolinen ja aito opinnäytetyön tekemisen oppimisympäristö, tulisi opiskelijan osata valita itselleen sellainen tutkimusaihe, joka toisaalta kiinnostaa häntä itseään ja toisaalta tukee sitä ammattialaa, johon tämä on pätevyitymässä. Itseohjautuvuus tarkoittaa tällöin, ettei oppiminen perustu ennalta määriteltyihin lopputuloksiin vaan siihen dialogiin eri toimijoiden välillä, jonka

kautta opiskelija päätyy kehittämistyönsä tuloksiin. (Rissanen 2003, 160–161.) Opinnäytetyön voidaan siis nähdä olevan merkittävä etappi opiskelijan henkilökohtaisen urapolun rakentamisessa ja asiantuntijuuden kehittämisessä.

Opiskelijan henkilökohtainen tinkimättömyys ja tehokkuus mahdollistavat toimijuuden. Nämä ominaisuudet aktivoivat opiskelijaa ottamaan vastuun omasta oppimisestaan, jos pedagoginen malli sen mahdollistaa eli opiskelu on oppijalähtöistä eikä pelkästään tiedon siirtämistä. (Williams 2017, 10.) Jorma Kanasen (2007, 24–26) tutkimuksessa liiketoimintaosaamisen kompetensseista nousi esille, että tradenomin tavoitetason työtehtävissä työskentelevät kokevat työssään keskeisimmiksi taidoiksi varsinaisen substanssin sijaan juurikin sellaisia kompetensseja kuin tiimityö-, esiintymis- ja väitteiden perustelun taito. Myös Timonen (2012, 324–325) nostaa esiin, että viestintä- ja vuorovaikutustaidot, oppimaan oppiminen ja elinikäisen oppimisen ymmärrys ovat tärkeitä toimijuutta tukevia taitoja, jotka pitäisi oppia jo koulussa vastuullisen yhteiskunnassa toimimisen ohella. Voidaan siis todeta, että varsinaisen substanssiosaamisen rinnalla yleinen työelämän ymmärrys ja aktiivinen toimijuus ovat taitoja, joilla on selkeästi merkitystä.

Tradenomien urapolun rakentaminen opintojen aikana

Proseminaaritutkimukseni tulokset osoittivat, että vaikka opintojen alkuvaiheessa monella oli jonkinlainen käsitys tradenomitutkinnon tarjoamista monipuolisista työmahdollisuuksista, niin kaikilla haastateltavilla ei ollut selkeää käsitystä omasta urapolusta. Mitä vakiintuneempi työtausta opiskelijalla oli, sitä paremmat mahdollisuudet hänellä oli aktiiviseen toimijuuteen opintojen alusta alkaen. Tämä johtui siitä, että näillä opiskelijoilla oli jo tutkintoa suorittamaan hakeutuessa ollut selkeä näkemys siitä, kuinka tutkinto hyödyttää omaa senhetkistä työtehtävää tai ylenemismahdollisuuksia olemassa olevassa työpaikassa.

”– – itessänsä mä en näkis että tradenomin paperit sinänsä vielä helpottaa tai mahdollistaa sitä johtajatehtäviin pääsyä vaan vaan kyl siinä pitää sit tosiaan olla sitä työkokemusta lisänä.”

”– – koen kuitenkin opintojen loppuvaiheessa oppineeni aiheista vain pintaraapaisun, ja todellinen tieto tulee joskus työelämän puolelta.”

Niillä opiskelijoilla, joilla ei vielä ollut vankkaa työelämäkokemusta, ammatillinen asiantuntijuus kehittyi vähitellen opintojen aikana, kun he pääsivät tutustumaan erilaisiin mahdollisiin tulevan työuran osa-alueisiin. Opintojen loppuvaiheessa kuitenkin lähes jokainen haastateltava koki, että kuljettu opintopolku antoi uskoa ja luottoa omaan osaamiseen sekä työelämävalmiuksien kehittymiseen halutulle tasolle. Asiantuntijuuden tasoon ei siis niinkään

vaikuttanut suoritettu tutkinto vaan ennen kaikkea uuden tiedon yhdistäminen aiempaan työkokemukseen. Työelämään vasta siirtyvillä opiskelijoilla ei ollut samanlaisia valmiuksia kehittyä asiantuntijoiksi kuin vankan työuran omaavilla.

”– se oli kyl tosi hienoo huomata, miten niinku tavallaan on kehittynyt semmosest raakileesta niinku hyvään, ja niinku et kokee nyt, että tän jälkeen on niinku valmis työelämään ja on valmis ottamaan – – niitä haasteita vastaan – –”

Rissasen (2003, 149, 153) mukaan opiskelijan itseohjautuvuudella on tärkeä merkitys varsinkin, jos opinnäytetyön tarkoituksena on uudistaa työelämää. Hän korostaa, että korkea sisäinen tehtäväorientaatio ohjaa henkilökohtaista vastuullisuutta ja tehtävänannon toteuttamista. Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan todeta, että jokainen opiskelija oli valinnut opinnäytetyönsä tutkimusaiheen siten, että se tuki sekä omaa osaamista että työelämän yleistä kehittämistä. Oma-aloitteinen aihevalinta korosti tältä osin sisäistä tehtäväorientaatiota, vaikka pitääkin nostaa esiin, että suurin osa tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista ei tehnyt opinnäytetyötään toimeksiantona vaan omista ammatillisista intresseistään lähtöisin. Myös ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautteen perusteella Lapin AMKin tradenomiopiskelijat ovat melko tyytyväisiä siihen, kuinka hyvin oma opinnäytetyö on vahvistanut ammatillista osaamista ja valmentanut työelämän asiantuntijatehtäviin (Vipunen 2020).

Tutkimukseni tulosten perusteella noin puolet haastateltavista oli opiskellut opetussuunnitelman mukaisesti ja puolet taas suunnitellut opiskelukokonaisuuttaan siten, että kaikki ammatilliset opinnot tähtäsivät oman urapolun rakentamiseen. Tässäkin yhteydessä juuri vahva työtausta ja selkeä urasuunnitelma antoivat laajempia mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen opintojen alusta alkaen.

Pelkkä aktiivinen toimijuus ei siis riittänyt, vaan toimijuus yhdistettynä vahvaan ammatilliseen asiantuntijuuteen loivat yhdistelmän, joka hyödytti työelämää ja tuki oman ammatillisen asiantuntijuuden kehittämistä. Tätä tukee myös Paloniemen ja Gruberin (2010, 42–43, 55) näkemys siitä, että asiantuntijayhteisö yhdessä luo ne ominaisuudet, joiden perusteella kyseisellä toimialalla asiantuntijuus määritellään kollektiivisesti.

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista koki, että opinnäytetyöllä oli suuri merkitys muihin tutkinnonaikaisiin opintoihin verrattuna. Opinnäytetyötutkimuksen motivaationa koettiin olevan juuri omassa työtehtävässä kehittyminen tai oman tulevan työuran kehittäminen, joten myös tämän kysymyksen osalta korostui haastateltavien aktiivinen toimijuus oman urapolun

suunnittelun osalta. Opinnäytetyön nähtiin tiivistävän kaiken opitun ja mahdollistavan oman osaamisen näyttämisen niin itselle kuin työelämälle.

”– tavallaan jotenkin tiivistyy se kaikki osaaminen periaatteessa siihen, vaikka se tiivistyy niinku niin pieneen osaan –”

”– pystyy niinku itelleen ainakin osottaan, että on nyt jotain oppinut näiden opintojen aikana – – kyl mä uskon, että se on kehittänyt minua ja jotenkin tuonut yhteen sitä, et mitä mä tässä hetkessä nyt sit osaan näiden opintojen takia.”

Opiskelijan itseohjautuvuus korostui varsinkin opinnäytetyöprosessissa, eli aktiivinen toimijuus ja sen myötä oman ammatillisen asiantuntijuuden tietoinen rakentaminen näkyi viimeistään tässä vaiheessa. Lähes kaikki haastateltavat kertoivat, että opinnäytetyön aihe oli lähtenyt omista intresseistä kehittää omaa osaamistaan tai omaa työpaikkaansa. Yhden tutkimuksen osallistujan kohdalla puolestaan opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona vieraalle yritykselle, mikä omalta osaltaan on asiantuntijuutta ja urapolkua kehittävä ratkaisu, sillä opiskelija oli tarttunut itseään kiinnostavaan tutkimusaiheeseen. Kuten Jolkkonen (2007, 13) on nostanut esiin, opiskelijan näkökulmasta on tärkeää, että opinnäytetyö kehittää omaa ammatillista kasvua ja antaa mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan tietynlaiseen suuntaan. Kaiken kaikkiaan tutkimustulosteni perusteella opiskelijat kokevat opinnäytetyöprosessin erittäin merkityksellisenä osana opintojaan ja oman ammatillisen asiantuntijuuden kehittämisessä ja osoittamisessa.

Yksilön kokemuksista kohti uraohjauksen näkökulmaa

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että Lapin AMKin tradenomiopiskelijoilla on hyvin monipuolisia työtaustoja, mikä osaltaan vaikuttaa aktiiviseen toimijuuteen ja oman ammatillisen asiantuntijuuden kehittämiseen opintojen aikana. Opinnot antoivat kaikille haastatelluille valmiuksia suunnitella omaa urapolkua, mutta vankka työkokemus mahdollisti opintojen suuntaamisen alusta alkaen kohti henkilökohtaisia työelämätavoitteita. Opinnäytetyön merkitys oman osaamisen kehittymisen tiivistämisessä ja osoittamisessa nähtiin erittäin tärkeänä vaiheena ammatillisen osaamisen esiintuomista.

Tässä tutkimuksessa painopiste oli yksilössä, opiskelijassa, ja tämän omissa kokemuksissa. Jotta opiskelijahavaintojen kautta saatu tieto voitaisiin ottaa osaksi korkeakoulussa tapahtuvaa uraohjausta, tulisi näkökulmaa siirtää yksilöstä kohti pedagogisia ratkaisuja. Esimerkiksi Päivi Tynjälän (2010, 86–87) esittämä integratiivisen pedagogiikan malli tähtää juuri opiskelijoiden asiantuntijuuden kehittämiseen paitsi tietysti koulutuksessa niin myös työelämässä. Siinä on

keskeistä oppimisympäristöjen ja -tilanteiden suunnittelu siten, että kaikki asiantuntijuuden osa-alueet (teoreettinen, käytännöllinen, itsesäätely- ja sosiokulttuurinen tieto) mahdollistetaan ja niiden luonteva yhdistäminen toisiinsa vahvistaa asiantuntijatyön oppimista. Olisi mielenkiintoista tutkia sitä, kuinka hyvin tällainen integratiivinen pedagogiikka vahvistaa opiskelijan omaa ammatillista asiantuntijuutta ja ymmärrystä tulevasta urapolusta jo opintojen aikana.

Tutkimustulokset myös osoittivat, että aktiivisella toimijuudella on suuri merkitys siinä, miten opiskelija suunnittelee ja rakentaa urapolkuaan sekä ammatillista asiantuntijuuttaan opintojen alusta alkaen. Vankan työelämäkokemuksen ja vakituisen työpaikan omaavat opiskelijat osasivat paljon paremmin rakentaa urapolkuaan aina opintojen alkumetreiltä lähtien. Työuransa alussa olevat opiskelijat hakivat enemmän paikkaansa työkentällä eivätkä samalla tavalla osanneet nähdä omaa urapolkuaan opintojen alkuvaiheessa, ja osalla tulevaisuuden työura oli avoinna vielä opintojen loppuvaiheessakin. Tämän vuoksi olisi mielenkiintoista tutkia, miten muissa kuin professioammattikoulutuksissa voitaisiin tehokkaammin tukea opiskelijan ymmärrystä mahdollisista urapoluista jo opintojen alkuvaiheesta lähtien.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.

Eteläpelto, A., Heiskanen, T. & Collin, K. 2011a. Mahdollisuudet, tilat ja toisin toimimisen paikat työssä ja koulutuksessa. Teoksessa A. Eteläpelto, T. Heiskanen & K. Collin (toim.) Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 355–365.

Eteläpelto, A., Heiskanen, T. & Collin, K. 2011b. Vallan ja toimijuuden monisäikeisyys. Teoksessa A. Eteläpelto, T. Heiskanen & K. Collin (toim.) Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 9–30.

Jolkkonen, A. 2007. Missä on opinnäytetyöprosessin laatu? Teoksessa M. Toljamo & A. Vuorijärvi (toim.) Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena – Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 12–19.

Kananen, J. 2007. Työelämän näkemys liiketoimintaosaamisen kompetensseista. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 72. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lapin AMK 2020. Tradenomi (AMK), liiketalous. Viitattu 12.4.2020
<https://www.lapinamk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinnot/Tradenomi,-liiketalous>.

Merivirta, M. 2020. ”Mul on semmoset selvät päämäärät tiedossa.” AMK-opiskelijan aktiivinen toimijuus ammatillisen asiantuntijuuden ja urapolun rakentamisessa. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Proseminarityö.

Niemi, H. & Ruuskanen, T. 2018. Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2017. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 10.5.2020
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ykou_aku_201700_2018_19724_net.pdf.

Ojala, H., Palmu, T. & Saarinen, J. 2009. Paikalla pysyvää ja liikkeessä olevaa – Feministisiä avauksia toimijuuteen ja sukupuoleen. Teoksessa H. Ojala, T. Palmu & J. Saarinen (toim.) Sukupuoli ja toimijuus koulutuksessa. Tampere: Vastapaino, 13–38.

Palonen, T. & Gruber, H. 2010. Satunnainen, rutiininomainen ja tietoinen osaaminen. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rausku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro, 41–56.

Paloniemi, S., Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. 2010. Asiantuntijuudesta identiteettiin – Anneli Eteläpellon tutkimuspolkuja. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rausku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro, 13–37.

Rissanen, R. 2003. Työelämälähtöinen opinnäytetyö oppimisen kontekstina: Fenomenografisia näkökulmia tradenomin opinnäytetyöhön. Acta Universitatis Tamperensis 970. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja. Viitattu 7.2.2020 <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-5806-0>.

Timonen, L. 2012. Oppijan toimijuus ja ammattikorkeakoulu oppijan kasvun tukijana. Teoksessa P. Atjonen (toim.) Oppiminen ajassa – kasvatustieteiden tulevaisuuteen. Joensuun vuoden 2011 kasvatustieteiden päivien parhaat esitelmät artikkeleina. Kasvatusalan tutkimuksia 61. Suomen kasvatustieteellinen seura, 323–336.

Tradenomiliitto TRAL 2020a. Tradenomit työelämässä. Viitattu 12.4.2020
<https://www.tradenomi.fi/tyoelama-ja-osaaminen/tradenomit-tyoelamassa/>.

Tradenomiliitto TRAL 2020b. Tradenomitutkinto. Viitattu 12.4.2020
<https://www.tradenomi.fi/tyoelama-ja-osaaminen/tradenomitutkinto/>.

Tynjälä, P. 2010. Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rausku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro, 79–96.

Vipunen 2020. Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalaute (AVOP), AMK-tutkinto. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Opetushallitus. Viitattu 12.4.2020 https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20opiskelijapalaute%20-%20AMK%20-%20ammattikorkeakoulu.xlsb.

Williams, P. 2017. Student Agency for Powerful Learning. Knowledge Quest | Power to the Pupil: Student Agency in the School Library. Volume 45, No. 4, 8–15. Viitattu 30.4.2020
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1136307.pdf>.